

Aan de leden van de verenigde vergadering

ONS KENMERK
2398259
DATUM D&H VERGADERING
6 mei 2025

ONDERWERP

Riooloverstorten/hemelwaterafvoeren in relatie tot waterkwaliteit

Geachte leden,

In vervolg op de informatieve VV van 7 november jl. brengen wij u graag op de hoogte van het thema Riooloverstorten/hemelwaterafvoeren i.r.t. waterkwaliteit. Hiermee doen wij de toezeggingen af uit de commissies Waterkwaliteit & Waterkwantiteit en Waterveiligheid & Waterketen (25 en 26 juni 2024).

Deze brief heeft de volgende indeling:

1. Toelichting op het vraagstuk en belang Delfland
2. Verantwoordelijkheid
3. Handelingsperspectieven waterschap

1. Toelichting op het vraagstuk en belang Delfland

Het is een complex vraagstuk met een lange, interessante geschiedenis. [Hiervoor verwijzen we naar de presentatie van de informatieve VV](#). We maken onderscheid tussen riooloverstorten in het gemengde stelsel en hemelwaterafvoeren in het gescheiden stelsel ([dia 4 & 17](#)). In het gemengde stelsel is er het fysieke onderdeel van de rioolinfrastructuur (riooloverstort) en de gebeurtenis, wanneer rioolwater daadwerkelijk overstort op het oppervlaktewater (overstorting).¹ Conform het Coalitieakkoord blijven wij met meer middelen en inzet werken aan het bevorderen van de waterkwaliteit. Minder vervuiling vanuit riooloverstorten en hemelwaterafvoeren hoort bij het verminderen van overige emissies. Dat hebben wij in de Begroting 2025 als belangrijk focuspunt benoemd. Het belang van Delfland is groot en het is een gezamenlijke opgave met overige belanghebbenden.

Binnen de waterketen hebben riooloverstorten en hemelwaterafvoeren hun eigen functie, die niet ter discussie staat. Zij dragen bij aan doelstellingen als volksgezondheid, klimaatadaptatie en kostenbeheersing. In deze brief richten we ons voornamelijk op het handelingsperspectief voor Delfland op de relatief korte termijn, mede vanwege de KRW-vereisten eind 2027.

2. Verantwoordelijkheid

Het verbeteren van de waterkwaliteit vanuit de waterketen staat in deze brief centraal. Er zijn verschillende verantwoordelijkheden en handelingsperspectieven

¹ 'Waterschapsjargon' gebruikt de term overstort vaak door elkaar wat leidt tot spraakverwarring.

bij riooloverstorten en hemelwaterafvoeren. Gemeenten zijn verantwoordelijk en eigenaar van de rioolinfrastructuur, die afval- en hemelwater verzamelt. Bij de handelingsperspectieven voor Delfland houden we daar rekening mee. De verschillende, soms tegenstrijdige belangen en de verdeling van verantwoordelijkheden maakt het handelingsperspectief van Delfland complex en (grotendeels) indirect.

3. Handelingsperspectieven waterschap

Er zijn in dit dossier geen snelle, makkelijke oplossingen. Het moet in bijna alle gevallen samen met anderen plaatsvinden. Dat kost tijd, geld en vraagt creativiteit. We zetten bestaand beleid voort en zoeken naar aanvullende stappen en maatregelen. Daarbij streven we naar een balans tussen doeltreffendheid en doelmatigheid (effectief en efficiënt).

3.1 Voortzetten beleid Delfland

Delfland gaat door met het (in)direct verminderen van de negatieve effecten op de waterkwaliteit, veroorzaakt door riooloverstorten en hemelwaterafvoeren.

3.1.1 Klimaatadaptatie

- Stimuleren 'vasthouden': groene daken, regentonnen en waterbergingen.
- Stimuleren 'afkoppelen': regenpijpen laten afwateren op straten en groen.
- Tegengaan verharding en stimuleren infiltratie: wadi's en 'tegelwippen'.

Deze maatregelen zorgen ervoor dat minder hemelwater in het (gemengd of gescheiden) riool komt, maar zoveel mogelijk de bodem ingaat. Dat verkleint de kans op en volume van overstortingen en draagt bij aan een goed grondwaterpeil, verkoeling, vergroening van de stedelijke omgeving en besparing van drinkwater.

3.1.2 Waterketen

- Het beheer van installaties op orde houden, zoals riooleindgemalen. Minder storingen betekent kleinere kans op inzet van nooduitlaten² en overstortingen.
- Delfland maakt afspraken met gemeenten over IBA's in landelijk gebied.³ Huizen en bedrijven daar aansluiten op riool is beter voor de waterkwaliteit.

3.1.3 Watersysteem

- Vergroten watervolume in watergangen, bijvoorbeeld door te baggeren ten behoeve van de waterkwaliteit.⁴ Aanwezigheid van waterplanten verkleint de impact van overstorten.
- Doorspoelen na hevige regenbuien. Dit gebeurt in overleg met gemeenten en incidenteel naar aanleiding van meldingen over dode vissen vanwege riooloverstorten. Zo komt het zuurstofgehalte in het water sneller op peil.

3.2 Samen met gemeenten

We werken in dit kader samen met gemeenten als eigenaar van het grootste deel van de riolering en als beheerder van de openbare ruimte.

3.2.1 Rioolsysteem

- Afkoppelen met oog voor waterkwaliteit. Gemeenten leggen waar mogelijk gescheiden stelsels aan. Als wateradviseur vragen we specifieke aandacht voor waterkwaliteitsaspecten.
- Oppakken knelpunten, die zich voordoen. Met gemeenten treffen we afhankelijk van de situatie tijdelijke en structurele maatregelen. Waar mogelijk maken we afspraken over gezamenlijke stappen en eventueel inzet van juridische, financiële en personele middelen.⁵

² Nooduitlaat komt in werking bij een gelijktijdige storing van de pomp en de vervangende pomp in een rioolgemaal. In die redelijk unieke situatie wordt afvalwater op oppervlaktewater geloosd.

³ Individuele Behandeling van Afvalwater. Dit speelt nu langs de N468 in Midden-Delfland.

⁴ Uit onderzoek blijkt, dat watergangdiepte de belangrijkste parameter is om de impact van riooloverstorten op de waterkwaliteit te bepalen. Rapport "De invloed van riooloverstorten op de waterkwaliteit in het beheergebied van Waterschap Hollandse Delta" (Arcadis, 3 mei 2023).

⁵ Vanuit de knelpuntenaanpak uit het verleden hebben we bijvoorbeeld specifieke afspraken gemaakt over Hoek van Holland. Rotterdam heeft hier voor de korte termijn maatregelen genomen om de kans op overstorten te verkleinen; op langere termijn breidt Rotterdam de rioolcapaciteit in dat deel van de gemeente uit.

- We verkennen de mogelijkheid om te sturen op harder pompen bij piekbuien. Dan neemt Delfland meer vuilwater aan om riooloverstorten te verminderen. Wellicht kan dit ook gedifferentieerd afhankelijk van waar de hoosbui valt. Dit kan slechts beperkt, omdat de AWZI niet goed zuivert bij teveel aanvoer.

3.2.2 Beheer openbare ruimte

- Hoe schoner de openbare ruimte is, hoe minder verslechtering van de waterkwaliteit. Hemelwater neemt verschillende stoffen mee die in het riool (gemengd en gescheiden) of rechtstreeks in het oppervlaktewater komen. Het schoonhouden van straten (b.v. hondenpoep) draagt bij aan de waterkwaliteit.
- Voor Delfland en voor gemeenten geldt: is het beheer van installaties en assets op orde, dan is de kans op overstortingen kleiner. Schoonmaken van kolken in de riolering door gemeenten draagt ook bij aan de waterkwaliteit.

3.2.3 Overig

- Project indirecte (bedrijfs)lozingen. Provincie en gemeenten zijn bevoegd gezag voor de vergunningverlening.⁶ De omgevingsdiensten houden vergunningen opnieuw tegen het licht. Minder lozing van schadelijke stoffen op het riool verkleint de kans dat deze stoffen via een riooloverstort of hemelwaterafvoer (bij een foutaansluiting) op het oppervlaktewater komen.
- Maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) voor het aanleggen van gescheiden stelsels, in opdracht van het Netwerk Waterketen Delfland (NAD). Die brengt voors en tegens in verschillende situaties in kaart. Dit sluit aan bij vasthouden, afkoppelen en infiltreren.⁷

3.3 Nader verkennen

We hebben een aantal nadere verkenningen gedaan, gefocust op drie kansrijke handelingsperspectieven. Die lichten we hieronder toe.

3.3.1 Knelpunten beter in kaart brengen: anders en slimmer

Het is op dit moment onvoldoende duidelijk welke riooloverstorten de grootste impact hebben op de waterkwaliteit.

Het [dashboard Riooloverstorten](#) van het NAD toont overstortingen in ons gebied.⁸ Hoosbuien laten zich lastig voorspellen qua tijdstip, qua locatie en qua hoeveelheid regen. Er is momenteel geen methode om met bestaande gegevens een lijst te maken met riooloverstorten met de meeste impact op de waterkwaliteit. Uit de verkenning blijkt, dat het complex is vanwege de eerder genoemde variabelen en tijdrovend voordat we betrouwbare conclusies kunnen trekken. We blijven initiatieven en onderzoeken in het land hierover volgen om te kijken of dit nieuwe inzichten en handelingsperspectieven oplevert.

Delfland stelt per gemeente een watersysteemanalyse waterkwaliteit op. Hierin maken we een modelberekening van de effecten van verschillende emissies op de waterkwaliteit. Hieruit blijkt, dat in bijna alle gebieden de emissie op jaarbasis voor stikstof en fosfaat van riooloverstorten kleiner is dan die van hemelwaterafvoeren. De oorzaak hiervan ligt mede in het grote watervolume van hemelwaterafvoeren en het effect van foutaansluitingen. Desalniettemin kan de impact van een overstorting groot zijn, afhankelijk van de omvang van het ontvangende watersysteem, het overstortende volume en de waterdiepte.

3.3.2 Foutaansluitingen opsporen en verhelpen

Foutaansluitingen veroorzaken een continue stroom van vuil water op het oppervlaktewater. In tegenstelling tot riooloverstorten hebben deze fouten geen functie in de waterketen. Ze zijn ontstaan doordat in het gescheiden stelsel leidingen voor afvalwater zijn aangesloten op de hemelwaterriolering. Andersom komt ook voor en is evenmin de bedoeling. Dan komt teveel regenwater op de rioolwaterleiding en neemt de kans op overstortingen toe. Daar is het gescheiden stelsel niet op berekend.

⁶ Voor grote bedrijven is de provincie het bevoegd gezag, voor de meeste (kleinere) bedrijven de gemeenten. De omgevingsdiensten zijn belast met vergunningverlening, toezicht en handhaving.

⁷ De verwachting is dat de rapportage hierover voor de zomer van 2025 openbaar wordt.

⁸ Dit is openbare informatie op de NAD-website. Op termijn doen alle gemeenten hieraan mee. Als een overstort geen meetapparatuur heeft, wordt het modelmatig berekend.

Het opsporen en verhelpen van foutaansluitingen is een verantwoordelijkheid en bevoegdheid van gemeenten. Toch zijn wij vanuit ons belang nauw betrokken bij de volgende twee initiatieven, die momenteel binnen het NAD lopen:

- MKBA foutaansluitingen. Delfland brengt hierin het belang van waterkwaliteit stevig naar voren. Dit past binnen het spoor van beïnvloeding: gemeenten stimuleren hun verantwoordelijkheid op dit punt op te pakken.
- Pilot foutaansluitingen. Zuid-Holland heeft hiertoe het initiatief genomen. Verschillende gemeenten hebben hier al onderzoek naar gedaan. Hoe precies het verhelpen van foutaansluitingen gebeurt is minder duidelijk. Hier komen technische, juridische⁹, financiële en gedragsaspecten bij kijken. Delfland stelt voor deelname de voorwaarde, dat het gaat om opsporen **en** verhelpen van foutaansluitingen. De pilot moet tevens leiden tot meer kennis over het aantal foutaansluitingen in ons gebied, zodat we preciezere berekeningen kunnen maken.¹⁰ De ervaringen uit de pilot helpen andere gemeenten effectiever te werken aan het verhelpen van foutaansluitingen. Tevens vergroot dit de druk op gemeenten om meer van deze fouten aan te pakken. Wij hebben in het programma Waterkwaliteit middelen voor deze pilot gereserveerd. De precieze inzet hangt af van de besprekingen met provincie en pilotgemeente(n).

3.3.3 Beïnvloeding

Delfland heeft andere partners nodig om de waterkwaliteit vanuit de riolering te verbeteren. Beïnvloeding van gedrag is daarbij behulpzaam. We willen, dat afvalwater zo 'schoon' mogelijk is. Dat voorkomt defecten aan de infrastructuur van de waterketen en hoge kosten bij gemeenten en waterschap (die niet verrekenend hoeven te worden in de belasting). We benadrukken dat alleen poep, pies en papier door het riool mogen (dus geen frituurvet en allerhande doekjes), dat mensen oude medicijnen bij apothekers inleveren en dat verfresten, chemicaliën etc. bij klein chemisch afval thuishoren. Wij blijven pleiten voor strengere regels rond vochtige doekjes, zodat deze niet in het riool komen. We willen dat andere partijen zoveel mogelijk hemelwater vast houden of laten infiltreren (zie 3.1.1).

Een tweede spoor van beïnvloeding is het maken van afspraken met overheden via ambtelijke en bestuurlijke netwerken en platforms. Zo agenderen wij op bestuurlijke overleggen zaken rond waterkwaliteit en riolering. Bij gemeenten benadrukken wij het gezamenlijk belang. Wij spreken hen aan op hun verantwoordelijkheid en maken daarover afspraken.

Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben en zullen dat op de daarvoor geëigende manier blijven doen.

Hoogachtend,

Dijkgraaf en hoogheemraden van Delfland,
de secretaris,

de dijkgraaf,

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

⁹ De pilot geeft hopelijk duidelijkheid over de precieze bevoegdheden van gemeenten, bijvoorbeeld bij foutaansluitingen op particulier terrein en bij aanleg van riolering bij nieuwbouw.

¹⁰ In onze modelberekeningen hanteren we het landelijk kengetal van 2% (Stichting Rioned). Dat zorgt voor een enorme bandbreedte van mogelijke verontreiniging van oppervlaktewater.